

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието, храните и горите

Българска агенция по безопасност на храните

ПЕРИОДИЧЕН БЮЛЕТИН ПО растителна защита

за периода до 31 юли 2020 година

СОФИЯ, 2020

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.babh.government.bg

ТШЕНИЦА И ЕЧЕМИК

Фенофаза:

Тшеница: „въсърсна зрялост“ - „пълна зрялост“- жътвена кампания

Ечемик: „пълна зрялост“- жътвена кампания

Основни вредители за периода:

- ✓ Вредна житна дървеница /*Eurygaster integriceps*/
- ✓ Брашнеста мана /*Erysiphe graminis*/
- ✓ Септориози /*Septoria tritici*/, /*Septoria nodorum*/
- ✓ Фузариоза /*Fusarium spp.*/
- ✓ Прибиране на зърното
- ✓ Обеззаразяване на складовете за съхранение на зърно
- ✓ Плевели в стърнищата

Вредна житна дървеница /Eurygaster integriceps/

За да успеят да презимуват възрастните насекоми от новото поколение се нуждаят от значително количество мастни запаси, които натрупват като се хранят усилено, смучейки сок от зърната. Повредата, която причиняват е идентична както при ларвите. Ако до прибиране на реколтата не успеят да се изхранят преминават за доизхранване по оронените зърна, житните плевели и поникналите самосевки.

Ларвите от четвърта и пета възраст и възрастните от новото поколение причиняват най-много повреди по зърната, които са с по-ниско абсолютно и хектолитрово тегло, влошен глютен и с по-ниска кълняемост. Степента на повреда по зърната зависи и от срока на прибиране на реколтата. Процентът на повредените зърна се увеличава петкратно при закъсняла жътва.

Дървениците започват лятната миграция към покрайнините на горите през втората половина на юли. През септември-октомври те се разместват, тъй като търсят по-подходящи места за презимуване - есенна миграция.

Брашнеста мана /Erysiphe graminis/

При проведените маршрутни обследвания през месец юни е установено нападение по класовете в областите: Благоевград и София област.

Брашнестата мана се развива през целия вегетационен период - от най-ранните фази до въсърсна зрялост. Напада всички зелени органи, но най-често листата. Патогенът е особено

вредоносен, когато обхваща последните флагови листа и класа. В такива случаи зърното остава по-дребно, недобре изхранено и с влошени качества.

Септориози /Septoria tritici/, /Septoria nodorum/

Хладното и влажно до умерено топло време е благоприятно за развитие на патогените.

В област Плевен е отчетено нападение от болестта, съвременно е изведена химична борба.

Фузариоза /Fusarium spp./

Нападнатите класчета постепенно избледняват, по-рано променят зеления си цвят в бледо кремав до розов. Тези симптоми много добре се различават от здравите не заразени класове. В заболелите части на класа зърната остават спаружени и белезникави.

Прибиране на зърното

Прибирането е основен технологичен процес, който да е съобразен с оптималните агротехнически срокове, за запазване качеството на зърното. Прибирането трябва да започне в момента, когато се достигне максимален биологичен добив, и да се извърши в максимално кратки срокове, за да се избегнат загубите от оронване. Извършват се проби за окачествяване на зърното.

Прибиране след 10-ия ден от настъпването на пълната зрялост е свързано с увеличение на преките и косвени загуби. При висока атмосферна влажност съвременното прибиране може да предотврати по-масовото разпространение на фузариоза по класа, алтернариоза, мишевидни гризачи, както и на плевелната растителност.

Обеззаразяване на складовете за съхранение на зърно

Преди прибиране на зърното от новата реколта, складовете бази и силузите за съхраняване на зърно се почистват механично от прах, паяжини и растителни остатъци от предходната реколта. С цел намаляване на източниците на складови неприятелите и прозорците се уплътняват. За ограничаване потенциалните скривалища на насекомите и за осигуряване условията за лесно почистване на складовете, всички пукнатини, цепнатини и отвори се замазват, а стените, пода и тавана се поддържат с гладка повърхност. Помещенията могат да се варосат, но това мероприятие трябва да се извърши 15 дни преди химичната обработка, за да се избегне неутрализирането на действието на инсектицида. Района около складовете задължително се почиства от плевели и механични отпадъци. Продукцията от предходната реколта се съхранява отделно.

След това се пристъпва към химичната обработка на празните складови бази и силизи чрез влажна, аерозолна или газова (фумигация) дезинсекция.

При влажната дезинсекция се използва тракторна или друга пръскачка, като стените, тавана и пода се напръскват добре с инсектициден разтвор. При аерозолната дезинсекция се използват механични, термомеханични и димни аерозоли.

Дезинсекцията се извършва 15-30 дни преди внасянето на новата реколта в празните складове, само с разрешените за обеззаразяване на складови помещения инсектициди.

След обработката, помещението се затваря плътно до изтичане на времетраенето на експозицията и се сигнализира с предупредителна табела.

Механичната и химична обработка на складовите бази и силизите за съхраняване на зърно се извършва с цел опазване на зърното, семената, брашното и другите продукти, които се съхраняват там, от нападението на складовите неприятели: житна гърица */Calandra granaria /*, оризова гърица */Sitophilus oryzae/*, зърнов бръмбар */Rhyzopertha dominica/*, ръждиво-червен брашнен бръмбар */Tribolium castaneum /*, суринамски брашнояд */Tribolium castaneum /* и др.

Тези складови неприятели живеят при сравнително постоянни условия на средата – в затворени, слабо осветени помещения с ниска влажност, не са подложени на резки температурни колебания и имат изобилие от качествена храна.

Освен преките загуби, които нанасят вследствие изхранването си, складовите неприятели нанасят и косвени вреди – запарване и плесенясване на зърното, в резултат на което се натрупват вредни микотоксини, които са опасни за животните и хората.

Възрастните и ларвите на **житната гърица** се хранят в зърното като изгризват вътрешността му. В едно зърно се развива една ларва.

Оризовата гърица поврежда зрелите зърна на пшеницата, ечемика и царевичката още на полето. Със заразените семена се пренася в складовете, където заразява останалите партиди. В едно зърно могат да се развият и по две ларви.

Зърновият бръмбар унищожава почти изцяло зърната, като от тях остават само част от обвивките. При голяма популация от зърнов бръмбар, зърното придобива характерен плесенномедов мирис.

Възрастните и ларвите на **брашнения бръмбар** се хранят предимно с външната обвивка на зърното, но понякога (при пшеница) напада и сърцевината. Често се среща в мелници, където силно заразеното брашно има остър, неприятен мирис, става кафяво и е негодно за печене.

Суринамският брашнояд напада зърно и зърнени продукти, семена, ядки, преработени храни и сушени плодове. В зърното се проявява предимно като вторичен неприятел, т.е. напада вече повредени от плесени или от други насекоми зърна.

Плевели в стърнищата

Навременната жътва при зърнено-житните култури е един от най-важните елементи от контрола на плевелите. С нея се ограничава попадането на голям брой плевелни семена в почвата от видове, които узряват едновременно с житните култури.

Непосредствено след приключване на жътвата, на площите с доминиращо заплевеляване от коренищни и кореновоиздънкови плевели, задължително да се извърши основна оран. Тя спомага за изсушаване на изнесените върху почвената повърхност коренища и загиването на голяма част от спящите пъпки. Ако след оранта паднат валежи и се появят нови издънки, те трябва да се унищожат навреме с допълнителна обработка на почвата или с хербициди. При използването на хербициди определяща е фенофазата на плевелите - за широколистни плевели фенофаза „бутонзация“, а за житните плевели „изкласяване“.

Внимание! Съгласно Закона за опзване на земеделските земи е забранено изгарянето на стърнищата и другите растителни остатъци в земеделските земи!

СЛЪНЧОГЛЕД И ЦАРЕВИЦА

Фенофаза:

Слънчоглед: „бутонизация“ - „начало на цъфтеж“

Царевица: „3/7 ми лист“ - „изметляване“

Основни вредители за периода:

- ✓ Сив царевичен хоботник /*Tanymecus dilaticollic*/
- ✓ Царевичен стъблен пробивач /*Ostrinia nubilalis*/
- ✓ Листни въшки /сем. *Aphididae*/
- ✓ Обикновена житна пиявица /*Oulema melanopa*/
- ✓ Фома /*Phoma macdonaldii*/
- ✓ Фомопсис /*Diaporthe helianthi*/
- ✓ Склеротиния /*Sclerotinia sclerotiorum*/
- ✓ Сиво гниене /*Botrytis cinerea*/

*Сив царевичен хоботник /*Tanymecus dilaticollic*/*

Вредят възрастните насекоми, които нападат младите растения: прегризват кълновете и стъблата под почвената повърхност, а по листата правят периферни нагризвания. След появата на 5-7 лист поради загрубаване на листата опасността

за сериозни повреди от хоботниците е отминала. Към химичен контрол да се прибегне при достигане на **ПИВ**:

- *във фенофаза „до 5-ти – 7-ми лист“ при над 2 бр. възрастни/ кв.м или 20-30 % повредена листна маса;*

Царевичен стъблопробивач /Ostrinia nubilalis/

През месец юни е отчетено излюпване и начало на вредна дейност на ларвите от първо поколение. В областите: Варна, Видин, Враца и Монтана отчетената плътност е под ПИВ, а в областите: Пловдив и Силистра нападението надвишава ПИВ. Младите гъсеници се хранят в пазвите на листата и правят нагриване на епидермиса и паренхима на листата. Нарасналите гъсеници правят надлъжни ходове и изгриват вътрешността на стъблата, като ги изпълват с извержения и паяжинни нишки. Повредените растения полягат или се пречупват много лесно. Химична борба се извежда при **ПИВ**:

- *Във фенофаза „6-ти – 7-ми лист“ (за зърно) – 10 бр. яйчни групички на 100 растения;*
- *Във фенофаза „6-ти – 7-ми лист“ (за семенпроизводство) – 3 бр. яйчни групички на 100 растения;*
- *Във фенофаза „след изметляване“ - 90% нападнати растения с по 3-4 повреди/растение (за зърно)*
- *Във фенофаза „след изметляване“ - 10 % нападнати растения с по 1-2 повреди/растение (за семенпроизводство)*

За целите на биологичният контрол много добър резултат се постига с използването на яйчния паразит *Trichogramma brassicae*.

Листни въшки /сем. Aphididae/

В царевичните посеви се наблюдава нападение от Листни въшки върху оформените метлици на растенията в областите: Враца, Кюстендил и Търговище. Плътността им е под ПИВ и варира от 0 до 5% нападнати растения. Най-често колонии се формират по метлицата и връхните етажи. При засушаване и при слабо развити царевични растения, листните въшки допринасят за изоставане в развитието на растенията. Повредените листа пожълтяват и се деформират.

- Химичен контрол се извежда срещу ларви, безкрили и крилати при достигнат **ПИВ**:
- *в по-късни фази от вегетацията - 30% заселени растения;*

Обикновена житна пиявица /Ouleta melanopa/

През месец юни в царевични посеви в областите: Враца, Разград, Търговище и Ямбол е установена поява на възрастното от новото поколение. Повредите по листата

на царевицата, които правят възрастните бръмбари, са изгризани надлъжни ивици, без да е засегнат долния епидермис. Повредите са най-много по върхните части на листата. Опасност има за късно засяти царевични посеви, които са в съседство с житни посеви с висока плътност на пиявицата.

Фомаза (черни петна) /*Phoma macdonaldii*/

Патогенът презимува в заразените растителни остатъци. Инфекцията става по време на растежа. Болестта се развива при температура около 15-35°C и достатъчно влага. Заразата тръгва от листа, преминава по листната дръжка и достига стъблото. Листата завяхват, листната дръжка почернява и по стъблата се образуват черни лъскави петна, ясно очертани от здравата тъкан.

Фомопсис (сиви петна) /*Diaporthe helianthi*/

Отличителна особеност на фомопсиса е голямото светлокафяво петно, което се образува в основата на листната дръжка и обхваща стъблото. В сравнение с фомата при фомопсиса петното е по-голямо, достигащо 12-15см, светло кафяво е на цвят, с вдлъбнати краища. Нападнатите от фомопсис растения са предразположени към стъблено полягане повече от растенията нападнати от фома.

Склеротийно увяхване /*Sclerotinia sclerotiorum*/

На полето проявите на склеротийното увяхване обикновено се забелязват към периода на цъфтеж и формиране на питата. Растенията увяхват и изсъхват. Основата на стъблото омеква и се развива мокро гниене. При влажно време гниенето прониква в стъблото и достига питата. По тилната част на питата се образуват воднисти сивокафяви петна. Повредата се разраства и бързо обхваща цялата пита и семената. Болните тъкани се покриват с бял налеп изпълнен със множество склероции. Тази форма е известна като цветно-стъблена.

Сеитбооборотът, дълбоката оран и оптималната гъстота на посева ограничават болестта. При високи температури, съпроводени с чести валежи да се извърши превантивно третиране с разрешеният продукт за растителна защита.

Сиво гниене /*Botrytis cinerea*/

Влажното време с умерени температури е изключително благоприятно за развитието на патогена, като за първичните заразявания са необходими растителни остатъци или отмиращи цветчета. От външната страна на питите се образуват тъмно маслени петна, тъканите се размекват и след седмица цялата пита загнива. Върху всички нападнати органи при влажно време се образува изобилен рехав, сив налеп, който е основен диагностичен белег за разграничаване на болестта.

ТЮТЮН

Фенофаза: „бутонизация“

Основни вредители за периода:

- ✓ Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/
- ✓ Листни въшки /сем. *Aphididae*/
- ✓ Мана по тютюна /*Peronospora tabacina*/
- ✓ Див огън /*Pseudomonas syringae* pv. *tabaci*/

Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/

Вредна дейност от неприятеля е установена във всички агроекологични райони. Степен на нападение достига ПИВ - единични трипси на 10-12 % нападнати растения. Наблюдава се повредата „бяла жила“. Единствено в област Пловдив се наблюдава поява на бронзовост. Трипсовете смучат сок главно около нерватурата на листата. В тези места тъканите избладняват, образуват се сребристобели петна и ивици известни като „бяла жила“. Тези листа не узряват нормално и остават зелени. Освен преките повреди трипсът пренася вируса на **пръстеновидната некроза (доматена бронзовост) /*Tomato Spotted wilt virus*/**.

Химичено третиране се провежда срещу възрастните при ПИВ:

- **след разсаждане – единични трипси на 10- 12 % от растенията;**

Листни въшки /сем. *Aphididae*/

Във всички тютюнопроизводителни райони степента на нападение варира между 5-10 % нападнати растения. Все още не се наблюдават колонии от въшки. В област Пловдив са се появили мозайки. Неприятелите са вектор на болестите **краставична мозайка /*Cucumber mosaic virus*/** и **сунаница /*Potato virus Y*/**. Контролът срещу листните въшки е резултатен, когато се извърши навреме в началото на нападение.

Мана по тютюна /Peronospora tabacina/

През първата десетдневка на месец юни е констатирана поява на болестта в областите: Кърджали, Пазарджик и Стара Загора. При поява на болестта в лехите се наблюдават малки групи или петна от растения, които имат жълто-зелен цвят, а листата им се завиват надолу. По долната страна на тези листа при влажно време се появява първоначално фин, белезникав налеп, който по-късно се сгъстява и потъмнява до сив, дори син или синьовиолетов. В полето признаците най-напред се проявяват по най-долните листа на растенията, като бързо преминават към връхните.

Див огън /Pseudomonas syringae pv. tabaci/

През месец юни след падналите градушки се наблюдават прояви на болестта. По петурите се наблюдават кръгли, жълтозелени петна достигащи до 1 см. По-късно в центъра им се появява некротична точка, която постепенно нараства и изпълва петното заобиколено от хлоротична зона. При сливането на петната се образуват големи некротични участъци, които причиняват изсъхване на листата.

КАРТОФИ

Фенофаза:

- За ранни сортове - „прибиране“ в районите на Пловдив и Пазарджик;
- За средно-ранни сортове в равнинните райони - „цъфтеж“;
- За късни сортове и средно-ранни сортове в планинските райони - „образуване на странични разклонения“ - „образуване на клубени“

Основни вредители за периода:

- ✓ Колорадски бръмбар /Leptinotarsa decemlineata/
- ✓ Зимен сив червей /Agrotis segetum/
- ✓ Картофен молец /Phthorimaea operculella/
- ✓ Картофена мана /Phytophthora infestans/
- ✓ Кафяви листни петна /Alternaria solani/

Колорадски бръмбар /Leptinotarsa decemlineata/

В страната се наблюдава развитие на второ поколение на неприятеля. Излюпване на ларви от това поколение е констатирано в областите: Пазарджик, Пловдив и Стара Загора.

Вредят ларвите и бръмбарите, които се хранят с листата на растенията, а при масово нападение ги обезлистват напълно. Количеството на консумираната храна зависи от температурата и влажността на средата и от фенофазата на растенията.

Да продължат да се редуват инсектициди с различен механизъм на действие, за да не се допусне възникването на резистентност на неприятеля.

Химичен контрол срещу ларвите се провежда при ПИВ:

- 10% нападнати растения във фенофаза бутонизация;
- 15% нападнати растения във фенофаза цъфтеж;
- 20% нападнати растения след цъфтеж;
- 50% обезлистване масов цъфтеж
- 75% обезлистване пълно развитие

Зимен сив червей /Agrotis segetum/

В област Благоевград през месец юни са отчетени поява и нападение на първо поколение на неприятеля. Отчетени са 0-6 % повреди по малките клубени от първо поколение в област Кюстендил. Химичен контрол да се извършва при достигане на ПИВ:

- от поникване до образуване на 1-ви клубени - 5бр. гъсеници;

Картофен молец /Phthorimaea operculella/

Повишаване летежа на пеперудите на картофения молец по феромоновите уловки е установен в област Пазарджик. В областите: Кюстендил и София област се наблюдава силен летеж на неприятеля.

Химична борба се провежда през вегетацията срещу гъсениците при ПИВ:

- 3% нападнати растения;

Картофена мана /Phytophthora infestans/

Единични петна и слаба степен на нападение от болестта се наблюдават в почти цялата страна. Изсъхнали растения и силна степен на нападение се наблюдава в област Видин.

При неустойчиво време, висока въздушна влажност, умерени среднодневни температури и допусната зараза по растенията, се налага пръсканията да продължат, като се използват системно-контактни или системни фунгициди. В рамките на една вегетация, един продукт или група от продукти с еднакъв механизъм на действие, да не се прилагат повече от три пъти.

Кафяви листни петна /*Alternaria solani*/

През месец юни е отчетена слаба степен на нападение от болестта в почти цялата страна. По листните дръжки и стъблата петната са продълговати, кафяви и сухи. По клубените петната са закръглени, тъмно кафяви и хлътнали.

ОВОЩНИ КУЛТУРИ

СЕМКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофаза:

Ябълки и круши: „нарастване на плода“

Основни вредители за периода:

- ✓ Ябълков плодов червей /*Laspeyresia pomonella*/ = /*Cydia pomonella*/
- ✓ Червен овощен акар /*Panonychus ulmi*/
- ✓ Кръгломиниращ молец /*Cemistoma scitella*/ = /*Leucoptera malifoliella*/
- ✓ Бяла американска пеперуда /*Hyphantria cunea*/
- ✓ Обикновена крушова листна бълха /*Cacopsylla* sp./
- ✓ Струпяване по ябълката /*Venturia inaequalis*/
- ✓ Брашнеста мана по ябълката /*Podosphaera leucotricha*/
- ✓ Огнен пригор /*Erwinia amylovora*/

Ябълков плодов червей /*Laspeyresia pomonella*/ = /*Cydia pomonella*/

През месец юни е отчетена вредна дейност на гъсеници от първо поколение.

През третата десетдневка на месеца се наблюдава изхранване на гъсениците от първо поколение и какавидиране. Начало на летеж на пеперуди от второ поколение е отчетено в област Благоевград. Гъсениците от второ поколение вредят като унищожават семената в семенната кутийка. Въпреки, че за изхранването на една гъсеница е достатъчен един плод, повредите от второ поколение са

значително повече.

Химично третиране срещу това поколение да се извърши в момента, когато започне излюпването и вгризването на първите гъсеници, **ПИБ** за второ поколение:

- 1,5-2% пресни взгизвания в плодовете;

Червен овощен акар /*Raponychus ulmi*/

През месец юни се наблюдава развитие на смесени популации от летните поколения на неприятеля. Високите температури от втората половина на месеца провокираха първите прояви от избронзовяване, причинени от паяжинообразувания акар и червения овощен акар. При висока плътност, подвижните форми (ларви, нимфи и възрастни) смучат сок не само от долната страна на листата, но преминават и по горната. При силно нападение целите листа придобиват бронзов вид, след което пожълтяват и преждевременно окапват.

Химичен контрол на нападателите овощни дървета да се проведе при достигане на **ПИВ**:

При ябълки:

- във фенофаза „формиране на завръза“ – „нарастване на плода“ - 3-4 бр./подвижни форми на лист ;

При круши:

във фенофаза „началото на нарастване на плодовете“ - 3-4 бр. подвижни форми/лист;

във фенофаза „след началото на нарастване на плодовете“ - 5-7 бр. подвижни форми/лист

Кръгломиниращ молец /*Cemiosoma scitella* /= /*Leucoptera malifoliella*/

През месец юни, се наблюдава развитие на второ поколение на неприятеля. Плътността остава ниска, в сравнение с констатираната такава в предходни години.

През месец юли приключва развитието на второ и започва летежът на пеперудите от трето лятно поколение, чието развитие продължава през целия месец август. Гъсениците от трето поколение минират най-горните листа от короната на дърветата. С всяко следващо поколение, броят на мините по листата става все по-голям. Мините са кръгли, отначало малки като точка и постепенно нарастват спираловидно като кафяви петна. Забелязват се ясно и от двете страни на листа, особено гледани на преминаваща светлина. При висока плътност, две или повече мини се сливат в общи петна.

Химичен контрол се провежда срещу възрастните, преди яйцеснасяне и в началото на излюпване на гъсениците при **ПИВ**:

- Във фенофаза „формиране на завръза нарастване на плодовете“ 2-3 броя яйца и мини на лист;

Бяла американска пеперуда /*Hyphantria cunea*/

През месец юни, приключи развитието на първо лятно поколение. От края на месеца е регистрирано начало на какавидиране на изхранените гъсеници. Плътността на неприятеля остава висока по уличното озеленяване с черници и клен в област Пловдив. Повишена е плътността на първо поколение в градските зони на област

Пазарджик. Вредят гъсениците, които като млади скелетират листата частично, изгризвайки долния епидермис и паренхима. По-възрастните гъсеници надупчват листата, без да засягат жилките, а най-възрастните изяждат цялата листна петура.

Обикновена крушова листна бълха /*Cacopsylla* sp./

През периода, в областите: Пазарджик и Пловдив се наблюдават смесени форми на неприятеля - яйца, ларви и възрастни. Плътността остава над регистрираните ПИВ. Вредата се изразява в активно смучене на сок от големите колонии на бълхата, намираща се по листата и младите клонки на крушата. При храненето си както ларвите и нимфите, така и възрастните насекоми отделят обилно несмлени захаристи вещества, които придават блясък и саждив вид на нападнатите части - листа, клони и плодове.

Химичен контрол се води срещу възрастни и ларви, при ПИВ:

- 4-6% заселени леторасты с колонии от възрастни и ларви.

Струпяване по ябълка и круша /*Venturia inaequalis*/; /*Venturia pirina*/

Ежедневните превалявания в различните области на страната през месец юни, провокираха развитието на струпяване и повишаване степента на нападение от патогена.

По плодовете и листата заразени от болестта, се образуват тъмномаслени петна, които след известно време стават кафяви. Заразените плодове се напукват, изкривяват се и остават дребни, листата пожълтяват и опадват.

В зависимост от влажността и от допуснатата зараза, третиранията да продължат до преустановяване на фенофаза „нарастване на плода“. За да се избегне появата на устойчивост, да се редуват продукти за растителна защита с различни активни вещества и с различен механизъм на

действие. Да се осигурява оптимално опрыскване на листната маса и нарастващите плодове.

Брашнеста мана по ябълката /Podosphaera leucotricha/

През периода в област Благоевград е констатирано нападение от 5 до 25 % по леторастите; в област Бургас се наблюдава слаба до средна степен на нападение;

в областите: Кюстендил, Монтана, Пазарджик и Сливен степента на

нападение е слаба. Силна степен на нападение по чувствителните сортове е отчетена в област Пловдив.

От заразените листни пъпки се развиват слаби леторасты. Цветните органи са силно деформирани и завръзи не се образуват. Всички нападнати части са покрити с бял налет.

Огнен пригор /Erwinia amylovora/

Повреди по леторастите и плода се наблюдават в област Пазарджик в градини с констатирано нападение от предходните месеци. Плътността в област Благоевград е 8-15 % нападнати леторасты.

Леторастите са извити като овчарска гегя, болните листа се завиват като фунии и почерняват при крушата, а при ябълката и дюлята стават червено-кафяви. Заразените плодове се мумифицират и остават на дървото до пролетта. Нападнатите клони изглеждат като опожарени.

КОСТИЛКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофаза:

Черешы и вишни: „беритба“

Сливи: „нарастване на плодовете“ – „начало на узряване“

Траскови и кайсии: „растеж на плодовете “ – „беритбена зрялост“

Основни вредители за периода:

- ✓ Черешова муха /*Rhagoletis cerasi*/
- ✓ Тетранихови акари /сем. *Tetranychidae*/
- ✓ Черна черешова листна въшка / *Myzus cerasi*/
- ✓ Сливов плодов червей /*Laspeyresia funebrana*/ = /*Grapholita funebrana*/
- ✓ Сливов семеяд / *Eurytoma schreineri*/
- ✓ Обикновена сливова щитоносна въшка /*Parthenolecanium corni*/
- ✓ Източен плодов червей /*Grapholitha molesta*/
- ✓ Прасковен (клонков) молец /*Anarsia lineatella*/
- ✓ Черничева щитоносна въшка/*Pseudaulacspis pentagona*/
- ✓ Зелен бръмбар /*Anomala vitis*/
- ✓ Листни Въшки /сем. *Aphididae*/
- ✓ Бяла ръжда (Цилиндроспориоза) по череша и вишна /*Blumeriella jappii*/
- ✓ Брашнеста мана по прасковата /*Sphaerotheca pannosa*/
- ✓ Късно кафяво гниене/ *Monilinia fructigena*/
- ✓ Сачмянка /*Stigmina carpophila*/

Черешова муха /Rhagoletis cerasi/

Приключи вредната дейност на ларвите на черешовата муха, но летежът на мухата продължава. През месец юни е отчетен край на летеж в областите: Пловдив и Търговище. Обилните валежи по време на наедряването и зреенето на черешите, благоприятстваха дружното имигениране на неприятеля и в сравнение с предходни години се отчита по-висока численост на уловените мухи по лепливите плоскости. Ларвите се хранят с месестата част на плода, като я превръщат в кашообразна маса. Повредените плодове потъмняват, омекват много повече от здравите, а понякога хлътват откъм повредената страна.

Тетранихови акари /сем. Tetranychidae/

Отчетено е повишаване на популационната плътност на летните поколения на тетраниховите акари в област Благоевград. Да се пръска срещу подвижни форми при достигнат праг на икономическа вредност:

При праскова:

- 4-5 бр./лист - при нарастване на плода - след юнското опадване ;

При слива:

- 3-5 бр./лист - нарастване на плодовете-до узряване (средно ранните и ранни сортове);

Черна черешова листна въшка / Myzus cerasi/

През месец юни продължава вредната дейност от неприятеля, в по-ниска плътност в сравнение с предходната година. Плътност около ПИВ е отчетен в областите: Благоевград и Пазарджик. Въшките повреждат най-силно връхните листа на леторастите. Повредените листа при черешата се завиват и образуват цели пакети. При храненето си въшките отделят обилно „медена роса“, върху която се развиват чернилни гъбички, в резултат на което листата и плодовете се замърсяват.

Сливов плодов червей /Laspeyresia funebrana/ = /Grapholita funebrana/

От средата на месец юни е устоновен летеж на пеперудите от второ поколение и яйцеснасяне. От края на месеца започва излюпване на гъсеници от второ поколение в областите: Пазарджик, Пловдив и Стара Загора. Излюпената гъсеница се вгризва в плода непосредствено до мястото на снесеното яйце. Около костилката, в месестата част на плода, изгризва галерия изпълнена с екскременти и огризки. За да завършат развитието си, гъсениците от това поколение повреждат 1-2, а в отделни случаи и 3 плода. Повредените плодове преждевременно окапват.

Химичният контрол се провежда в началото на излюпване и вгризване на гъсеницата и **ПИВ за второ поколение:**

- 1,5-2 % пресни вгризвания в плодовете;

Сливова щитоносна въшка /Parthenolecanium corni/

Проявите от неприятеля са локализирани главно в старите масиви в област Пловдив. Химично третиране да се извършва при достигнат **ПИВ:**

- 5-7 бр.подвижни форми/лист - нарастване на плодовете - до узряване на средно ранните и ранни сортове;

Сливов семеяд /Eurytoma schreineri/

Развитие и вредна дейност на сливов семеяд се наблюдава в област Търговище. Установените поражения към момента са между 5 и 15 % в различните градини

Източен плодов червей /Grapholitha molesta/

Развитие и вредна дейност на източен плодов червей в сливови градини се наблюдава в област Пловдив. При излюпване на гъсениците, преди

вгризването им в летораслите или плодовете да се проведе пръскане, като се използват контактни инсектициди. Първите две поколения се развиват изключително върху летораслите.

Химичен контрол се извършва при достигане на **ПИБ:**

- *през вегетацията - 10-15 бр. пеперуди/уловка/седмица;*
- *за млади градини - 2-3% нападнати летораст;*
- *за плододаващи градини - 5% повредени летораст или 2-4% нападнати плодове при праскова;*

Трасковен (клонков) молец /*Anarsia lineatella*/

В южните райони на страната е приключило развитието на първо лятно поколение. През първата десетдневка на месец юни в област Благоевград е регистриран летеж на второ лятно поколение. В различните райони на страната неприятеля е от стадий какавидиране на първа лятна генерация, до начало на летеж на второ лятно поколение. След развитието на леторастите малките гъсенички на анарзията се вгризват в тях и ги тунелират от върха към основата. Една гъсеница поврежда 5- 6 летораста. Повредените летораст увяхват, върховата част увисва надолу, изсъхва и на мястото на повредата се появява смола. Гъсениците от лятното поколение се хранят с месестата част на плодовете.

Третиране се провежда срещу гъсениците при **ПИБ:**

- *3% повредени плодове от гъсеницата;*

Черничева щитоносна въшка /*Pseudaulacspis pentagona* Targ./

Плътността на неприятеля в област Благоевград надвишава ПИБ. През третата десетдневка на месец юни се наблюдава излюпване на ларвите от второ поколение. Неприятелят вреди, като се заселва по стъблата, клоните, летораслите и плодовете, на които изсмуква соковете. Вследствие на убождането засегнатата тъкан загива, а от изсмукването на сока растенията забавят растежа си и може напълно да загинат. Химичен контрол на нападнатите овощни дървета се провежда при достигане на **ПИБ:**

- *10-20 бр. ларви/100 см клонка – през вегетацията;*

Зелен бръмбар /*Anomala vitis*/

През месец юни се наблюдава масово вредна дейност от неприятеля в района на Благоевград. Повредата е от възрастните, които унищожават листната маса под формата на дантела.

Листни Въшки /сем. *Aphididae*/

И през месец юни в насажденията от сливи, продължава вредната дейност на листните въшки, но при по-ниска популационната плътност при сливи. В прасковените

насаждения плътността от листни въшки остава повишена, около и над ПИВ. При храненето си листните въшки инжектират секрет, който спира растежа на нападнатите листа, летораста и плодове от които смучат сок. Повредените части са силно деформирани, плодовете остават по-дребни.

Химичен контрол да се проведе във фенофаза образуване на завръзи - нарастване на плодовете, при достигнат **ПИВ**:

При праскова:

- **5% нападнати летораста от колонии на *Myzus spp.*, *Brachycaudus spp.*;**
- **15% нападнати летораста от колонии на *Hyalopterus spp.*;**

При слива:

- **15 бр./100 клонки или 15% нападнати летораста от колонии - видове от *Hyalopterus spp.*, *Phorodon*;**
- **5 бр./100 клонки или 5% нападнати летораста от колонии - видове от *Brachycaudus spp.*;**

Бяла ръжда (Цилиндроспориоза) по череши и вишна /*Blumeriella jappii*/

За опазване на листната маса след приключване на беритбата и на късните сортове, е необходимо да се извърши третиране с разрешените продукти за растителна защита.

Брашнеста мана по прасковата /*Sphaerotheca pannosa var. Persicae*/

Честите валежи съпроводени с оптимални температури, активизират спороношението на патогена по листата и плодовете и провокираха развитието на болестта. При откриване на петна от болестта да се провеждат комбинирани пръскания с тези срещу неприятелите, като се прилагат разрешените за употреба продукти за растителна защита. Да се обърне внимание на масиви със сортова чувствителност към брашнеста мана.

Късно кафяво гниене/ *Monilinia fructigena*/

Валежите по време на узряването на средно ранните и късните сортове череши провокираха развитие на късно кафяво гниене.

Високата въздушна влажност и чести превалявания провокираха първите прояви в сливовите насаждения. До момента нападението от гъбната болест по плодовете на сливите остава слабо.

Първоначално болестта започва с кафяво петно, което се разраства бързо и обхваща целия плод. По-късно върху

засегнатите тъкани на плода се образуват сиви или жълтеникави купчини от спорите на гъбата, наредени разпръснато или в концентрични кръгове. Загнилите плодове падат преждевременно от дървото или изсъхват и остават върху него.

При поява на първи симптоми и благоприятни условия за развитие на болестта да се проведе третиране, като се следи внимателно карантинния срок на прилагания фунгицид и срока за беритба на плодовете.

Сачмянка /Stigmia carpophila/

И през месец юни продължава разпространението на болестта по листата и плодовете на черешите. Падналите валежи и благоприятните температури допринесоха за масовата проява на сачмянката по прасковата в област Благоевград.

ЛОЗА

Фенофаза: „бутонизация“ - „отделяне на ресата - цъфтеж“

Основни вредители за периода:

- ✓ Шарен гроздов молец /*Lobesia botrana*/
- ✓ Лозова краста /*Eryophyes vitis*/
- ✓ Жълт лозов акар /*Schizotetranychus viticola*/
- ✓ Сиво гниене /*Botrytis cinerea*/
- ✓ Мана по лозата /*Plasmopara viticola*/
- ✓ Брашнеста мана /*Oidium tuckeri*/

Шарен гроздов молец /Lobesia botrana/

През периода в областите: Благоевград и Пазарджик се наблюдава излюпване на гъсеници от второ поколение. В област Търговище са констатирани повреди от гъсениците и е установен летеж на пеперудите от второ поколение.

През месец юли летят пеперудите от трето поколение на неприятеля. Гъсениците от това поколение повреждат зазряващите и вече узрелите зърна на гроздето, като ги оплитат с копринени нишки. Създават се благоприятни условия за развитие на гъбни болести и така се увеличава размера на причинените щети. Да се извърши

третиране срещу гъсениците при **праг на икономическа вредност за трето поколение:**

- десертни сортове – 7-8 гъсеници на 100 грозда;

- винени сортове – 10-12 гъсеници на 100 грозда;

Лозова краста /Eryophyes vitis/

В област Благоевград е установена масова вредна дейност от възрастни и ларви.

Жълт лозов акар /Schizotetranychus viticola/

През месец юни в района на Пазарджик не е установена висока популационна плътност над регистрираните ПИВ на жълт лозов акар.

През летните месеци популациите от различните поколения на жълтия лозов акар се застъпват. Вреда нанасят възрастните акари, ларвите, прониимфите и дейтонимфите, които смучат сок от долната страна на листата, групирани предимно около главните и второстепенните нерви. При силно нападение в продължение на няколко години лозите се изтощават, закръжавят и може да загинат.

Третира се срещу възрастни и ларви при ПИВ:

- 9-10 бр./лист - до края на месец август;

Сиво гниене /Botrytis cinerea/

Първите симптоми на сиво гниене се наблюдават по индикаторни, чувствителни сортове. По повърхността на ципата на зърната се образуват воднисти петна, които се разрастват, сливат се и обхваща целите зърна. Ципата се напуква и лесно се отделя от месото. При сухо време нападнатите зърна се набръчкват и изсъхват, а при влажно изгниват и се покриват с обилен спороносен налеп.

Мана по лозата /Plasmopara viticola/

Честите превалявания през месец юни и високата влажност стимулира развитието на патогена. Наблюдава се увеличение на степента на нападение, въпреки извършените третириания. Болестта напада всички зелени части и гроздовете до началото на узряването.

През месец юли пръсканията да продължат до затваряне на грозда. Интервалът между третирианията зависи от: климатичните условия (при температури над 33°C и ниска въздушна влажност патогенът спира своето развитие), чувствителността на сорта, интензивността на нарастване на зелените части и от вида на използвания

фунгицид. При използване на контактни фунгициди интервалите между пръсканията са от 3 до 7 дни, при локално-системни фунгициди от 7 до 10 дни, а при системни фунгициди от 10 до 14 дни. В райони с чести превалявания и наличие на зараза посочените интервали са намаляват. За предпазване от проява на резистентност, задължително да се редуват продукти с различни активни бази и механизъм на действие, при максимум три приложения на един и същ фунгицид за един вегетационен период.

Брашнеста мана /*Oidium tuckeri*/

В цялата страна е установено сравнително силно нападение от патогена по листа /образуване на брашнести налепи/ и гроздове. Докато честите валежи благоприятстват заразяванията с мана по лозата, то топлото време, придружено с висока относителна влажност на въздуха, помага за развитието на брашнестата мана. Нападнатите млади зърна се покриват със сиво-бял налеп, под който ципата е почерняла. При наедрелите зърна също се появяват тъмнокафяви петна, които се виждат добре след изтриване на налепа.

Оидиумът се развива повърхностно, вътрешността на зърното остава здрава и продължава да расте, напуква ципата, семките се откриват, а част от сока изтича. След омекване и прошарване на зърната брашнестата мана вече не ги напада, а се развива само по чепките, колтуците и зелените върхове на леторастите.

При констатиране на зараза пръсканията продължават, като третиранията могат да се комбинират с тези срещу маната. За да се избегне появата на резистентност, се редуват продукти за растителна защита на различни активни бази и с различен механизъм на

действие.

За повече информация ползвайте Бюлетините на Обрастните дирекции по безопасност на храните!

За извеждане на борбата с болестите, неприятелите и плевелите, да се прилагат само разрешените за употреба продукти за растителна защита при съответната култура, вредител и в регистрираната доза!

Съгласно чл.107, т.3 от **Закона за защита на растенията** (обн. ДВ бр.61 от 25.07.2014 г.), се забранява прилагането на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане!

Като изключение от забраната, продукти за растителна защита могат да се прилагат чрез въздушно пръскане само след писмено разрешение, издадено от директора на Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ), когато е на лице опасност за растенията и растителните продукти, посочена в чл.109 ал. 1 от Закона за защита на растенията.

Съгласно Закона за пчеларството (обн. ДВ, бр. 57 от 24.06.2003г.):

Чл. 33. (1) Забранява се употребата на продукти за растителна защита и препарати за дезинфекция и дезинсекция върху земеделски и горски култури, трайни и крайпътни насаждения и медоносна растителност, намиращи се във фаза на цъфтеж и през периода на отделяне на мана.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 8 от 2011 г., в сила от 25.01.2011 г.) При масово проявление на вредители и авиационно третиране на земеделски и/или горски култури, с продукти и/или препарати за растителна защита по ал. 1 в райони, в които има пчелини, собственикът на земеделската и/или горската култура осъществява третирането, след писмено разрешение на областната дирекция по безопасност на храните.

Закупуването на продукти за растителна защита трябва да става само от търговски фирми, притежаващи Разрешение / Удостоверение за търговия с ТПЗ!

Изготвили:

Мила Лазарова – главен експерт в дирекция РЗКППЗ

Даниела Василева – младши експерт в дирекция РЗКППЗ